

správného úřadu první stolice. Před nastoupením jízdy byl by řidič auta povinen zapísovati do kontrolní knížky dobu a místo nastoupení jízdy motorového vozidla, jakož i stav počítadla kilometrů, bylo-li by jím vozidlo opatřeno. Po ukončení jízdy byl by řidič povinen zapsati do knížky trvání každé jízdy, jakož i pracovní, denní a týdenní přestávky.

Jak bylo již řečeno, tato navrhovaná praktická ustanovení nebyla přijata, a to přes usilovnou snahu ministerstva sociální péče. Je škoda, že nebylo nalezeno alespoň nějaké zprostředkující řešení a že nebyly zavedeny kontrolní knížky alespoň pro dopravu autobusy a protěžká nákladní auta. Pokud je nám známo, byla taková úprava provedena již v četných státech a

osvědčila se. Stalo se tak na příklad v těchto státech: V. Britanie, Švýcarsy, Holandsko, Nový Zéland, Brazílie, Řecko, Uruguay.

Z toho, co jsme uvedli, jest zřejmé, že zákonné zmocnění o pracovním odpočinku řidičů aut nebylo úplně provedeno. Poskytnutí přiměřeného pracovního odpočinku nebylo ustanovením § 114 vl. n. č. 203/1935 řádně zajištěno, jak to výslovně předpisuje § 38, odst. 9 zákona č. 81/1935 Sb. z. a n.

Právě k zajištění pracovního odpočinku mělo býti nanejvýš úzkostlivě přihlíženo při úpravě předepsané v § 38, odst. 9 cit. zákona — jen aby bylo zabráněno strašlivým dopravním neštěstím, která nám stále hrozí, nebude-li každému řidiči aut řádně zajištěn přiměřený pracovní odpočinek.

Dr. KAREL BALLEMBERGER:

Povinnost zaměstnavatelova k náhradě škody pro nepřihlášení v pensijním pojištění.

Pensijní pojištění a sociální pojištění zajímají mezi povinnými pojištěními místo zcela zvláštní, ježto zde pojištění počíná se teprve přihláškou došlo nositeli pensijního resp. sociálního pojištění. Nedošla-li správná přihláška, odpovídá za veškeru škodu zaměstnavatel podle obecných zásad občanského práva. — Naproti tomu v pojištění nemocenském, úrazovém a bratrském nastává pojištění již ze zákona okamžikem, kdy počal pracovní (služební) poměr pojistnou povinnost zakládající, a v každém případě je zde pouze poměr mezi pojištěncem a nositelem pojištění, který ovšem, nebylo-li dbáno zákonných předpisů o ohlašovací povinnosti zaměstnavatelově, má právo regresu požadovati vyplacené dávky a výlohy zpět od zaměstnavatele.

Přihlašovací povinnost zaměstnavatelova.

Podle § 5 zák. z 21. února 1929, č. 26 Sb. z. a n., o pensijním pojištění soukromých zaměstnanců ve vyšších službách jest zaměstnavatel povinen přihlásiti zaměstnance, vstupujícího u něho do zaměstnání podrobného pojistné povinnosti, u příslušného nositele pojištění předepsaným způsobem ve 14 dnech po vstupu do zaměstnání a odhlásiti každého zaměstnance, vystupujícího ze zaměstnání, ve 14 dnech po skončení smluvního služebního poměru.

Podobně je zaměstnavatel povinen hlásiti příslušnému nositeli pojištění ve 14 dnech všechny změny služebního poměru důležité pro pojištění, zejména také všechny změny služného.

Zákon ukládá tudíž zaměstnavateli výslovně povinnost ohlásiti počátek a ko-

nec zaměstnání zakládajícího pojistnou povinnost a kromě toho povinnost ohlašování veškerých změn, tedy zejména změn ve výši služného.

V § 170 stanoví zákon trestně-správní sankce na nedodržení těchto předpisů. Zákon kvalifikuje jako přestupek, zejména nevyhoví-li zaměstnavatel včas bez náležité omluvy povinnosti ohlašovací, uložené mu tímto zákonem, podobně nepravdivé údaje v ohláškách či sděleních, když však deliktu dopustí se jak zaměstnavatel, tak i zaměstnanec. Podobně jest trestným zaměstnavatel, který sjednal s pojištěncem smlouvu, kterou práva vyplývající pro pojištěnce z tohoto zákona mají býti omezena nebo zkrácena.

Jak z ustanovení zákona je patrné, má zaměstnavatel povinnost ohlašovací. Pouze podpůrně v § 5, odst. 3 zákona praví se, že podati veškeré ohlášky je oprávněn též zaměstnanec, aniž se tím ruší závazek zaměstnavatelův. Ovšem jest-liže zaměstnanec užije tohoto svého práva, přechází naň plná odpovědnost, normovaná § 170 za správnost jeho údajů.

Obsah ohlašovací povinnosti zaměstnavatelovy je podrobně vymezen pensijním zákonem. V podstatě jest to hlavně povinnost přihlásiti zaměstnance do 14 dnů po začátku pracovního poměru u příslušného nositele pensijního pojištění a povinnost odhlásiti zaměstnance do 14 dnů po skončení služebního poměru (což ovšem jen v řídkých případech zavdá příčinu k náhradě škody). Zaměstnavatel ovšem musí též hlásiti veškeré změny služebního poměru zaměstnance, tedy zejména změny služného co do výše, po případě

co do složení služného, zejména při změnách různých přídavek peněžních a věcných, uvedených v § 4, odst. 2—4 zákona (příbytečné, aktivní, funkční, drahotní, válečné, vybavovací a jiné přídavky, provise, tantiemy, podíly na zisku, 1/3 diet, remunerace, obvykle poskytované odměny a zpropičné osob třetích, naturální byt, otop, osvětlení, strava, deputátní pozemky atd.).

Jestliže tudíž zaměstnavatel této své povinnosti nedostojí a není k ní ani na případnou včas podanou přihlášku zaměstnancovu, který použil dobrodiní § 5, odst. 3, nepřímo přidržení tím, že nositel pensijního pojištění vydá výměr o pensijní povinnosti, a hlavně nastane-li pojistný případ, vznikne pojištěnci škoda, ježto se mu nedostane pojistných dávek buď vůbec anebo ve výši, kterou by byl získal, kdyby byl zaměstnavatelem řádně přihlášen. Přirozeně ve smyslu § 1293 a násl. obecného zákona občanského vznikne zaměstnanci i nárok na náhradu škody, kterýmžto nárokem chceme se blíže zabývat.

1. Vznik nároku na náhradu škody pro nepřihlášení.

Nárok na náhradu škody nevzniká snad již samým opominutím či přihlášením nesprávným, nýbrž tím, že nastane pojistný případ, anebo tím, že by pojistný případ nastal, kdyby byl zaměstnanec řádně pojištěn. Předpokladem jest získání určitého minimálního počtu příspěvkových měsíců, jichž počet pro jednotlivé případy se různí (60—480).

Pojistné případy přicházející v úvahu pro náhradu škody jsou hlavně tyto:

1. ztráta způsobilosti k výkonu povolání (pro důchod invalidní), § 17 zák. nsl.,
2. dosažení určitého věku (55 let u žen a 60 let u mužů), § 20, odst. 1, t. j. pro důchod starobní,
3. dosažení určitého věku (dokonaný 54. rok života u žen, 56. rok u mužů a nezaměstnanost) pro důchod sociální, § 20, odst. 2,
4. smrt pojištěnce nebo důchodce pro nárok na důchod a)
b) vdovský, § 25,
c) vdovecký, § 30,
d) sirotčí, § 31,
e) rodičů, § 34,
f) odbytné,
5. sňatek pojištěnky pro výbavné.

V § 5, odst. 5 zákona o pens. pojišt. se praví, že po vzniku pojistného případu jsou veškeré ohlášky neúčinné, leč že nastal pojistný případ ve lhůtě stanovené pro podání ohlášky.

Pojistný případ jest událostí, pro kterou se pojišťuje, čili která má při splnění také vše-

obecných předpokladů, stanovených pro dávky pojistné (uplynutí doby čekací, trvání pojištění nebo neuplynutí lhůty, pro kterou zůstávají zachovány pojistné nároky podle §§ 57, 58, 60, odst. 5, 115, odst. 3, 182 čl. III., § 3, odst. 1—3, event. odst. 5), za následek vznik žalovatelného nároku na určitou dávku (komentář k zákonu o pensijním pojištění, dr. Jan Gallas — dr. Josef Lippert, Kompas 1935, na str. 141—142).

Žalobu o náhradu škody lze tudíž podati jedině tehdy, jestliže již pojistný případ nastal, anebo jestliže by byl nastal, kdyby zaměstnanec byl k pojištění řádně přihlášen.

Před pojistným případem, byť by nebylo možno provésti dodatečné pojištění se zpětnou platností, může se pojištěnec obrátiti jedině na pořad instancí správních (nositel pensijního pojištění — zemský úřad, ministerstvo sociální péče, po případě Nejv. správní soud), nikdy pak na pořad práva. Žaloba podaná před tím, nežli pojistný případ nastane, jest předčasná, a musí býti soudem pro předčasnost zamítnuta.

Před pojistným případem jest nutno rozlišovati zásadně dvě situace.

A) Jsou-li pojistné dávky promlčeny a nelze-li je již předeepsati se zpětnou platností, zbývá zaměstnanci jedině cesta t. zv. ideálního výměru, jímž se sice vyřkne, že v určité době byl pojištěnec prohlášen za povinna pensijním pojištěním, po případě v určité třídě, avšak přirozeně pojistné příspěvky se nepředepíší, ježto jsou již promlčeny, uplynulo-li totiž od doby jejich splatnosti více nežli šest let.

§ 12 zák. o pensijním pojištění stanoví, že jako příspěvková doba se započítává doba od měsíce, ve kterém přihláška došla, dodatečně nositeli pojištění, nebo pojistná povinnost výměrem nebo rozhodnutím byla vyslovena, nehledíc k tomu, bylo-li pojistné za tuto dobu zapláceno. Ostatní doba zaměstnání, podléhající pojistné povinnosti, se započte jako příspěvková doba toliko podle skutečně zaplaceného pojistného, pokud bylo dodatečně zapláceno do 6 let po splatnosti; do čekací doby podle § 16 (t. j. pro čekací dobu 60 měsíců pro důchod invalidní, starobní, vdovský, sirotčí, rodičů, výbavné a pohřebné) započte se však nejvýše 12 měsíců.

Toto ustanovení jest ovšem velmi důležitě, ježto zhusta nastane právě případ, že zaměstnavatel zaplatí, zpravidla, jsa k tomu nositelem pojištění donucen, příspěvky se zpětnou platností, často za několik let, avšak nárok na náhradu škody vznikne přes to, ježto do čekací doby podle § 16 započte se pouze nejvýše 12 měsíců. — Pro vznik nároku jest nerozhodno, zda k dodatečnému zaplacení příspěvků zaměstnavatelem došlo na základě do-

datečné přihlášky, či snad na základě dodatečného zjištění pojistné povinnosti z moci úřední nositelem pojištění a o dodatečném instančním rozhodnutí (Komentář k zák. o pens. pojištění soukr. zam., dr. Jindřich — dr. Podlipský, Práv. nakl. 1934, str. 238 in fine).

Rozhoduje tudíž pouze doba splatnosti příspěvků a okolnost, zda pojištěnec získal v povinném pojištění 60 měsíců.

B) Nejsou-li pojistné dávky dosud promlčeny, nastane situace velmi jednoduchá, ježto nositel pensijního pojištění je zaměstnavateli prostě předepíše dodatečně. Zaměstnavatel ovšem musí pak zaplatiti dávku celou, tedy i část vypadající na zaměstnance.

Může ovšem nastati případ, že zaměstnavateli sice jsou pojistné příspěvky dodatečně předepsány, jím i zaplacený a nositelem pensijního pojištění přijaty, avšak přes to vznikne zaměstnanci nárok na náhradu škody, a to z toho důvodu, ježto již pojistný případ nastal. Případ tento bude praktický zejména u sňatku pojištěnek, které nebyly k pensijnímu pojištění řádně přihlášeny a jichž přihláška dojde nositeli pensijního pojištění teprve po sňatku. Jestliže jinak vyhovují požadavkům § 35 pens. zákona, vznikne jim proti zaměstnavateli civilní nárok na náhradu škody ve výši výbavného, které by jim při dodržení povinnosti přihlašovací připadlo. Naproti tomu další dávky pensijního pojištění zůstanou pojištěnce zachovány a dalšího nároku proti zaměstnavateli není.

Ovšem nárok zaměstnankyně na výbavné musí míti veškerý náležitosti § 35, nestačí okolnost, že podle praxe Všeobecného pensijního ústavu se vyplácí výbavné, i schází-li k dosažení výbavného určitá doba. Zaměstnankyně nemá proti zaměstnavateli nárok na náhradu škody, ježto ji včas nepřihlásil k pensijnímu pojištění, nepřislušel-li jí podle zákona nárok na výbavné, ani tehdy, kdyby byla včas přihlášena k pensijnímu pojištění (Rozh. nejv. soudu ze dne 15. list. 1934, Rv. I. 361/33, Vážný 13939).

Ovšem přihláška k pensijnímu pojištění po pojistném případě (sňatku) je pro tento pojistný případ neúčinnou. Okolnost, že pojištěnka byla dříve, v době dodatečně k pensijnímu pojištění přihlášena, pojištěna pro případ invalidity, jest pro posouzení jejího nároku s hlediska pensijního pojištění bez významu (P. S. 3. VI. 1932, Cp. II. 251/32/5, Gallas — Lippert, na str. 145).

Zavinění zaměstnavatelovo tkví v opominutí včasné přihlášky zaměstnance k pensijnímu pojištění. Toto opominutí zavazuje jej k náhradě škody. (Rozh. nejv. soudu z 2. V. 1930, Rv. II. 485/29, Vážný 9880.)

Jedinou výjimku pro pravidlo obsažené v § 5, odst. 5 zákona bude tvořiti případ, kdy

pojistný případ nastal ve čtrnáctidenní lhůtě pro podání ohlášek, ještě před podáním ohlášek, k němuž musí však ještě dojiti v otevřené 14denní lhůtě, § 5, odst. 1.

2. Výše nároku na náhradu škody pro nepřihlášení.

Zjištění výše škody nebude otázkou nijak obzvláště obtížnou. Jestliže jest zjištěno, že tento nárok existuje, jest jeho výše dána souhrnem dávek, které pojištěnci ušly nepřihlášením k pensijnímu pojištění. Buď bude to tedy rozdíl mezi dávkami, jež pojištěnci skutečně napadly a jež by mu byly napadly, kdyby ohlašovací povinnosti bylo včas učiněno zadost, anebo pro případ, že dávky pojištěnci v důsledku zmíněných ustanovení § 5 vůbec nenapadnou, součet oněch dávek, které by mu napadly, kdyby byl řádně pojištěn.

Nelze tedy žalovati žádnou jinou škodu než právě dávky ušlé do dne podání žaloby.

Zde musíme ovšem velmi bedlivě přihlížeti k ustanovením civilního práva o promlčení (§ 1489 a násl. o. s. o.). Lhůta promlčecí jest tříletá. Běh této lhůty se počíná dnem, kdy poškozený se dozvěděl o rozsahu způsobené škody. Rozsah škody může seznati teprve z výměru pensijního ústavu a teprve od doručení tohoto výměru žalobci (pojištěnci) jest počítati promlčecí lhůtu, § 1489. (Rozh. nejv. soudu z 31. X. 1931, Rv. II. 30/31, Vážný 11136.)

Ovšem jako další náležitost počátku běhu této lhůty platí, že tříletá lhůta promlčecí podle § 1489 o. z. o. počíná skutečnou znalostí škůdcovy osoby, kterážto znalost musí býti taková, aby stačila k podání žaloby; pouhá možnost vědomosti se nerovná skutečné znalosti. Při promlčení podle § 1489 obč. zák. nelze posuzovati každou jednotlivou měsíční a roční částku ucházejícího důchodu samostatně. (N. s. 24. VI. 1932, Rv. II. 126/31, Vážný 11.801.)

Doporučuje se tedy neotálet příliš s podáním žaloby po pojistném případě. V praxi obyčejně pro podání žaloby se vyčká pouze okamžiku, kdy škoda přestoupí hranici 1000 Kč, jež u pracovních soudů připouští zastoupení advokátem.

Výši škody bude lze pravidelně pro účely žalobní doložiti výměrem nositele pensijního pojištění, po případě písemným potvrzením nositele pensijního pojištění, který je vydán na žádost pojištěnce nebo jeho právního zástupce.

Soudy obyčejně vyžadují tento doklad, avšak podle mého názoru není tento výměr, resp. přípis, nositele pensijního pojištění nezbytnou nutností, ježto se jedná o dávky zákonné, jež soud může si ze zákona, podle zásady

iura novit curia, zjistiti. Soud pravidelně se ovšem dotáže příslušného nositele pensijního pojištění před vydáním rozsudku po výši škody, po případě nadto vyžádá si spisy nositele pensijního pojištění pojištěnce (žalobce) se týkající.

Zásadně jest na žalobci, který se domáhá náhrady škody, aby dokázal nejen vznik obligačního nároku, nýbrž i že mu vůbec vzešla škoda a v jaké výši (Rozh. n. s. z 21. VI. 1928, Rv. I. 1470/27, Vážný 8155). Jestliže ovšem zaměstnanec neprávem nepojištěný u nositele pensijního pojištění byl přihlášen u sociálního pojištění a pobírá některý z důchodů tohoto pojištění, může žalovati toliko rozdíl mezi tím, co by byl dostal, jsa řádně pensijně pojištěn, a mezi dávkami sociálního pojištění.

3. Uplatňování nároku na náhradu škody.

Nárok na náhradu škody, způsobené nepřihlášením nebo opožděným či nesprávným přihlášením zaměstnance k pensijnímu pojištění, proti zaměstnavateli po době, kdy nastal pojistný případ, uplatniti lze výhradně pořadem práva, a nikoliv tedy snad pořadem instancí správních.

Příslušným pro tyto žaloby, pokud se bude jednat o spor mezi zaměstnancem a jeho bývalým zaměstnavatelem, jak tomu bude ve většině případů, jsou výhradně soudy pracovní, resp. pracovní oddělení okresních soudů ve smyslu zák. ze dne 4. července 1931, č. 131.

Jedná se zřejmě o spory naznačené v §§ 1 a 2 e) zákona o pracovních soudech z r. 1931 č. 131, totiž o spory ze služebního poměru, založeného soukromoprávní smlouvou mezi zaměstnancem a zaměstnavatelem. Před pojišťovací soud, jak se strany někdy mylně domnívají, tyto spory nemohou náležeti, ježto nositel pensijního pojištění není stranou.

V rozh. nejv. soudu z 23. II. 1933, R. II 47/33, Vážný 12387, se praví: »... pro takové spory (o náhradu škody pro nepřihlášení) jsou výlučně příslušnými pracovní soudy, pokud se týče, zvláštní oddělení okresního soudu pro spory pracovní. Pokud není pro ten který soudní okres zřízen pracovní soud, ani oddělení okresního soudu pro spory pracovní, náležejí tyto spory podle § 42 zák. 131 z roku 1931 k věcné příslušnosti okresních soudů, ať byla žaloba podána za trvání pracovního, služebního nebo učebního poměru, či až po jeho skončení a ať jest hodnota předmětu sporu jakákoliv. A příslušnost okresních soudů jest v těchto případech výlučná a dobrovolné podrobení se příslušnosti jiných soudů nemá právních účinků.

Ovšem, jestliže žalobcem není již zaměst-

nanec sám, nýbrž jeho vdova nebo jiní pozůstalí, nebude již příslušným pracovní soud, nýbrž obecný soud žalovaného, věcně i místně příslušný. (Srv. rozh. Vážný 12.316.)

Podobně, je-li žalována pozůstalost zaměstnavatelova, nebo některý jiný jeho právní nástupce, zejména nabyvatel závodu, podle paragrafu 1409 obč. zák.

Žaloba, kterou se domáháme náhrady škody pro nepřihlášení v pensijním pojištění, musí býti žalobou na plnění a nesmí tudíž býti snad žalobcem podána žaloba určovací. Je tedy naprosto mylným názor, že ještě před tím, nežli nastane pojistný případ, bude lze domáhati se na zaměstnavateli pořadem práva, že zde byla povinnost přihlásiti zaměstnance v určitém období s určitým platem k pensijnímu pojištění.

Soudy jsou sice oprávněny, aby, rozhodující o nárocích soukromoprávních, řešily též předurčující otázky veřejnoprávní, aniž by vyčkávaly rozhodnutí o nich příslušnými úřady správními, to se však může státi jen v důvodech rozsudků rozhodujících o nároku soukromoprávním jako věci hlavní, nikoli v nálezu rozsudkovém, neboť soudcům je zpravidla přikázána pravomoc k rozhodování jen v právních zozepřích o nárocích soukromoprávních (§ 1 jurisdikční normy). Než, i kdyby soudy byly jinak oprávněny při výkonu pravomoci ve věcech soukromoprávních řešiti též předurčující otázku, spadající do práva veřejného (správního), mohou býti v této činnosti omezeny výslovným předpisem zákoným, a v tomto směru stanoví § 77 a čís. 138 ř. zák. z roku 1914, pokud se týče, zák. č. 89/20 Sb. z. a n. výslovně, že soudy jsou vázány pravoplatnými rozhodnutími, jež správní úřady vydaly v mezích své příslušnosti. (Hora, Čs. civilní právo procesní, díl I., str. 46, 105.) (Rozh. Nejv. soudu ze dne 24. I. 1929, R. I. 1037/28, Vážný 8643.)

Ovšem tuto zásadu nelze snad vykládati extensivně tak, jako by vůbec nebylo lze v uvedených sporech žádati o určení právní povinnosti zaměstnavatelovy, přihlásiti zaměstnance k pensijnímu pojištění.

Platí pouze, že před pojistným případem nelze zaměstnanci domáhati se cestou určovací žaloby výše zmíněného určení.

Velmi výstižně se praví v rozhodnutí nejv. soudu ze dne 30. XI. 1926, R. I. 957/26 (Vážný, č. 6517), že v řízení o žalobě pozůstalých po zaměstnanci proti zaměstnavateli o náhradu škody z opožděného přihlášení zaměstnance k pensijnímu pojištění lze soudu řešiti předurčující otázky, zda byl zaměstnanec povinen pojištěním a zda jest po právu nárok na důchod.

(Pokračování.)